

Osmanlı Serhattinde Bir Diplomatik Karşılaşma: Baron Kuefstein-Murteza Paşa Görüşmesi (1628)

Mahmut Halef Cevrioğlu

Geleneksel olarak Osmanlı tarihçiliği imparatorluk başkentini bir diplomatik merkez olarak görmüş ve ancak son on yılda serhat bölgeleri diplomasi tarihçiliğinin konusu olabilmıştır. Mevcut çalışma bu meyanda yeni gelişen bir alana katkı sağlamayı amaçlamakta ve Osmanlıların Macar serhattinde on yedinci yüzyıldan bir vaka analizine odaklanmaktadır. Çalışmada Habsburg diplomatlarının tutmuş olduğu günlükler, raporlar ve meşhur Habsburg büyükelçisi Baron Kuefstein'in 1628-1629 yılları arasında gerçekleştirdiği İstanbul misyonuna ilişkin tablolar görsel veri olarak sunulmaktadır.

Eldeki evraka dayanarak şu çıkarımları yapmak mümkündür: Habsburg elçilerinin Osmanlı serhat paşalarıyla gerçekleştirdikleri görüşmelerde paşalar, diplomatik alan açısından sadrazamların diplomatik resepsiyonlarını tatbik etmeye çalışmakta ve kullanılan objeler sembolik iletişim açısından mana kazanmaktadır: Kuefstein-Murteza Paşa örneğinde göreceğimiz üzere resepsiyonun gerçekleştiği alan yapay bölmelerle (perdelerle) ayrılmış ve Osmanlı valisi Habsburg elçisini odada beklememiştir. Osmanlı valisinin perde arkasından ancak bir süre sonra belirivermesi Habsburg elçisini kızdırmışsa da, bunun amacı Osmanlı paşasının "gavur" addettikleri elçi içeri giriş yaptığı anda ayağa kalkmamasıydı.

İkinci sırada, Habsburg diplomatının oturduğu iskemle mesele haline gelir: Zira Kuefstein'in iskemlenin yanlış yere konduğunu düşünmesi bir diplomatik kriz halini almıştır. Son olarak, Habsburg hediyeleri ile Osmanlı kaftanlarının karşılıklı olarak teati edilmesinin serhattaki diplomasisindeki yeri bir tartışma konusu haline gelir. Çalışmada görüleceği üzere taraflar arasında kimi zaman yükselen tansiyon, genel itibarıyla Osmanlı diplomatik kodlarının Habsburg elçiliği tarafından yanlış yorumlanmasından kaynaklanmaktaydı.

Ağırlıklı olarak Habsburg kaynaklarına dayanan bu çalışma, sadrazamların elçi resepsiyonlarıyla serhat paşalarınınkiler arasında paralellik bulunduğunu iddia etmektedir. İki durumda da diplomatik mekan Osmanlılar lehine kurulmuş ve kullanılan objeler kendi varlıklarından ziyade sembolik anlamlar taşıyan siyasi araçlar hüviyetine bürünmüştür.